

Ερευνητικές Εργασίες

“Οδηγίες για τη συγγραφή της έκθεσης της Ερευνητικής Εργασίας”

Επιμέλεια Σύνταξης Οδηγιών : Αρχοντούλα Σαββιδάκη

Σχολικό Έτος 2012 – 2013

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Greece License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/gr/).

Το έγγραφο διατίθεται στο κοινό για ελεύθερη χρήση, αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση και αξιοποίηση. Απαιτείται αναφορά του δημιουργού και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εμπορικούς σκοπούς. Εάν τροποποιηθεί ή δημιουργηθεί κάτι νέο βασισμένο σε αυτό το περιεχόμενο, αυτό που θα προκύψει θα μπορεί να διανεμηθεί μόνο με την ίδια άδεια

Περίληψη

Το παρόν φυλλάδιο αποτελεί οδηγό συγγραφής της ερευνητικής εργασίας (project) και απευθύνεται στους μαθητές των Α' και Β' Τάξεων του Λυκείου. Οι οδηγίες που δίνονται περιέχουν βασικούς κανόνες κυρίως για το στάδιο της συγγραφής της εργασίας. Είναι προϊόν βιβλιογραφικής έρευνας και εξηγεί τη **μορφή**, τη **δομή** και τα **Χαρακτηριστικά Γραφής** που πρέπει να έχει μια ερευνητική εργασία στη γραπτή της μορφή. Οι οδηγίες αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν, αν γενικευθούν, και για τη συγγραφή οποιασδήποτε άλλης ερευνητικής εργασίας. Επιπλέον, λειτουργεί και ως **αυτοαναφορικό παράδειγμα** καθώς ο ίδιος ο οδηγός είναι γραμμένος ακολουθώντας τις οδηγίες που θέτει για τη συγγραφή της εργασίας.

Λέξεις Κλειδιά (Key Words): *Μορφή και Δομή της έκθεσης της Ε.Ε., Χαρακτηριστικά γραφής της Ε.Ε.*

Πίνακας Περιεχομένων

	Σελίδες
Περίληψη	2
Περιεχόμενα	3
Εισαγωγή	4
Ενότητα 1 ^η : Μορφή της έκθεσης της Ερευνητικής Εργασίας	6
Ενότητα 2 ^η : Δομή της έκθεσης της Ερευνητικής Εργασίας	7
2.1. Εξώφυλλο της Ερευνητικής Εργασίας	8
2.2. Περίληψη και Λέξεις κλειδιά	9
2.3. Πίνακας Περιεχομένων	9
2.4. Πρόλογος	10
2.5. Εισαγωγή	11
2.6. Μεθοδολογία	11
2.7. Κύριο μέρος εργασίας	12
2.8. Συμπεράσματα	13
2.9. Επίλογος	13
2.10. Βιβλιογραφία	13
2.11. Παράρτημα	14
Ενότητα 3 ^η : Χαρακτηριστικά γραφής Ερευνητικής Εργασίας	15
Συμπεράσματα	15
Επίλογος	16
Βιβλιογραφία	16

Εισαγωγή

Μια εργασία πρέπει εξ' ορισμού να είναι πρωτότυπη και όχι απλώς μια περίληψη του τι έχουν γράψει άλλοι. Προκειμένου να γράψει κάποιος μια πρωτότυπη εργασία, πρέπει να μελετήσει όσο περισσότερο γίνεται για το τι έχει γραφεί σχετικά με το αντικείμενο που εξετάζει και πρόκειται να παρουσιάσει. Αν η εργασία περιλαμβάνει και πρωτογενή έρευνα, αυτή βασίζεται στη βιβλιογραφική έρευνα και μελέτη που έχει προηγηθεί και σκοπό έχει να επιβεβαιώσει, να αμφισβητήσει ή να εμπλουτίσει προηγούμενα ευρήματα. Συνεπώς δεν είναι ένα κείμενο που απλά παραφράζει τα γραφόμενα άλλων (Ζαχαρής, 2008). Μια εργασία είναι μια τεκμηριωμένη παρουσίαση της οπτικής γωνίας του συγγραφέα για ένα συγκεκριμένο θέμα και σκοπό έχει: α) να πληροφορήσει τον ενδιαφερόμενο αναγνώστη για κάποια περιοχή της γνώσης παρουσιάζοντας μια πρωτότυπη ερμηνεία της σχετικής βιβλιογραφίας, β) να παρουσιάσει τα ευρήματα μιας πρωτογενούς έρευνας ή γ) ένας συνδυασμός των α και β (Γσουιάτος, 2009).

Η συγγραφή μιας εργασίας εμπεριέχει μια διαλεκτική σχέση μεταξύ συγγραφέα, κειμένου και αντικειμένου μελέτης. Είναι δηλαδή η παρουσίαση του θέματος από τη σκοπιά και με τα λόγια του συγγραφέα ακόμη και αν πρόκειται για θέμα για το οποίο έχουν γραφεί πολλά (Ζαχαρής, 2008).

Η ποιότητα μιας εργασίας εξαρτάται από αρκετούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων είναι η πρωτοτυπία του θέματος, η πρωτοτυπία επεξεργασίας του θέματος, η σαφήνεια, η ορθότητα και η οικονομία του γραπτού λόγου, η ένδειξη δημιουργικής σκέψης, η πληρότητα αντιμετώπισης του θέματος και η τεκμηρίωση μέσω επιστημονικής και πρόσφατης βιβλιογραφίας (παραπομπές στη βιβλιογραφία, αναφορές) (Ζαχαρής, 2008). Σημαντικός παράγοντας είναι επίσης η μορφή της εργασίας (σαφής διαχωρισμός και πληρότητα υποενοτήτων, παραγράφων κ.τ.λ.). Η αριότητα της μορφής, η τάξη, η καθαρότητα και η συνέπεια στην τήρηση των κανόνων της μορφής από πολλές απόψεις αποτελεί εξίσου τεκμήριο της σοβαρότητας του συγγραφέα και του επιστημονικού χαρακτήρα μιας εργασίας.

Τα τελευταία 2 χρόνια εντάχθηκε στο Πρόγραμμα Σπουδών ένα νέο «μάθημα» με τίτλο «Ερευνητικές Εργασίες». Η εκπόνηση της Ερευνητικής Εργασίας τηρώντας αυστηρά τους κανόνες είναι ένα νέο αντικείμενο για τους μαθητές. **Από την αρχή πρέπει να ενημερώνονται για όλα τα βήματα της ερευνητικής τους εργασίας.** Η μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθήσουν και η σωστή υποστήριξη είναι πολύ σημαντικά στοιχεία και καθορίζουν την εξέλιξη και την ποιότητα της εργασίας.

Ένα από τα βήματα της ερευνητικής εργασίας είναι η σύνταξη έκθεσης (φάκελος ερευνητικής εργασίας) από τους μαθητές (Αγγελίδης κ.α. 2012). Δεδομένου ότι οι μαθητές δεν έχουν την εμπειρία της σύνταξης μιας τέτοιας έκθεσης καλούμαστε ως εκπαιδευτικοί να δώσουμε οδηγίες στους μαθητές σχετικά με τη σύνταξη της έκθεσης και πιο συγκεκριμένα να αποφασηθούμε:

- Ποιο θα είναι το γενικό πλαίσιο στο οποίο θα κινηθεί η έκθεση.
- Ποια θα είναι τα επί μέρους κείμενα, τι δηλαδή θα γράφουν.
- Πώς θα χρησιμοποιούν και θα ενσωματώνουν στα κείμενα βιβλιογραφικές αναφορές αλλά και πώς θα γράφουν στο τέλος τη βιβλιογραφία και άλλες αναφορές.

- Τι θα γράψουν στην περίληψη και τι στον πρόλογο.

Σε ότι αφορά το γενικό πλαίσιο καλό είναι οι μαθητές να έχουν στη σκέψη τους μία δομημένη γενική εικόνα που θα έχει το «όλον» και τις ενότητες.

Στο παρόν φυλλάδιο ο στόχος είναι να βοηθήσουμε τους μαθητές, όταν έρθει η στιγμή, να αποτυπώσουν τα ερευνητικά τους αποτελέσματα δίνοντάς τους οδηγίες που περιέχουν βασικούς κανόνες κυρίως για το στάδιο της συγγραφής της εργασίας τους. Γίνεται μια σύντομη αναφορά στις βασικές ενότητες που πρέπει να περιλαμβάνει μια εργασία και παρέχονται οι κατάλληλες οδηγίες ως προς τη Μορφή, τη Δομή και τα Χαρακτηριστικά Γραφής μιας Ερευνητικής Εργασίας. Η προσπάθεια αυτή βασίστηκε σε βιβλιογραφική έρευνα (κυρίως διαδικτυακή) σε αντίστοιχους πανεπιστημιακούς οδηγούς που αφορούσαν πτυχιακές εργασίες, διατριβές, κλπ.

Η ίδια η εργασία, τηρώντας τις οδηγίες που δίνει, αποτελεί αυτοαναφορικό παράδειγμα για το πώς γράφεται μια ερευνητική εργασία.

Ενότητα 1^η : Μορφή της έκθεσης της Ερευνητικής Εργασίας

Ο εκάστοτε «συγγραφέας» επιλέγει τις ακριβείς προδιαγραφές της μορφοποίησης των εσωτερικών σελίδων που συνήθως αφορούν στις ρυθμίσεις σελίδας, ρυθμίσεις παραγράφων και παρουσίαση εικόνων, σχεδιαγραμμάτων, γραφημάτων, πινάκων και σχημάτων ή ακολουθεί τις οδηγίες που του δίνονται. Στο παρόν φυλλάδιο η μορφοποίηση των εσωτερικών σελίδων έχει γίνει σύμφωνα με τις οδηγίες που ακολουθούν:

Γραμματοσειρά Garamond

Διαμόρφωση σελίδας

Καρτέλα Περιθώρια: Περιθώρια: Επάνω και Κάτω: 3εκ. και Αριστερά και Δεξιά: 2,5εκ.

Περιθώρια Βιβλιοδεσίας: 1εκ.

Προσανατολισμός: Κατακόρυφος

Σελίδες – Πολλές σελίδες: Αντικριστά περιθώρια

Καρτέλα Διάταξη: Διάταξη: Διαφορά στην πρώτη σελίδα

Κεφαλίδα και Υποσέλιδο 1,5εκ.

Κεφαλίδες -Υποσέλιδα

Κεφαλίδα: Έκθεση Ερευνητικής Εργασίας Ομάδας (π.χ. 1^η Ομάδας)

Χρώμα Μαύρο - Μέγεθος 10 στιγμές

Κεντρική Στοιχισή - με κάτω περίγραμμα

Υποσέλιδο: Ονοματεπώνυμο Μαθητών

Χρώμα Γραμματοσειράς Μαύρο - Μέγεθος 10 στιγμές

Κεντρική Στοιχισή - με πάνω περίγραμμα

Αρίθμηση σελίδων - Δεξιά στοίχισή π.χ. 3/15

Επικεφαλίδες

Χρώμα Γραμματοσειράς Bold, Μπορντώ - Μέγεθος γραμματοσειράς 14 στιγμές

Παράγραφος – Εσοχές και Διαστήματα

Διάστημα: Πριν 12 και μετά 6

Διάστιχο: Ακριβώς 16

Κείμενα

Χρώμα Γραμματοσειράς Μαύρο - Μέγεθος γραμματοσειράς 12 στιγμές

Στοιχισή κειμένου: Πλήρης

Μέγεθος γραμματοσειράς της Περίληψης 10 στιγμές και στοίχισή στο κέντρο

Μέγεθος γραμματοσειράς των Λέξεων Κλειδιά 10 στιγμές και Πλάγια γραφή

Μέγεθος γραμματοσειράς της Βιβλιογραφίας 11 στιγμές

Παράγραφος – Εσοχές και Διαστήματα

Εσοχή παραγράφων: Εσοχές-Ειδική: καμία

Διάστημα: Πριν 0 και μετά 6

Διάστιχο: Ακριβώς 16

Εικόνες – Διαγράμματα – Σχήματα

Αριθμημένα: π.χ. Εικόνα 1 *Επεξήγηση εικόνας*

Χρώμα Γραμματοσειράς: Μπλε – Μέγεθος γραμματοσειράς: 10 στιγμές

Κουκίδες - Αρίθμηση

Αν μια παράγραφος περιέχει: Κουκίδες, Αρίθμηση π.χ. a), b), c), ή i), ii), iii) και άλλα στοιχεία, όπου όλα ανήκουν στην ίδια παράγραφο, δεν πρέπει να υπάρχουν διαστήματα μεταξύ τους (διάστημα «Πριν» και «Μετά» 0 στιγμές).

Παρατηρήσεις

1. Οι Εικόνες τα Διαγράμματα και τα Σχήματα πρέπει να είναι ενταγμένα στο κείμενο, να συνοδεύονται με λεζάντα και να είναι αριθμημένα. Η λεζάντα βρίσκεται κάτω σε διαφορετική και μικρότερου μεγέθους γραμματοσειρά από αυτήν του κειμένου. Ο αριθμός μπαίνει πριν από το κείμενο της λεζάντας. Στη ροή του κειμένου, για την αναφορά π.χ. σε μία εικόνα, πρέπει να χρησιμοποιείται ο τίτλος της και σε παρένθεση ο αριθμός της εικόνας (Ιόνιο Παν/μιο Τμήμα Τεχνών Ήχου & Εικόνας, 2009).

2. Δεν θα πρέπει να εισαχθούν στο κείμενο αριθμοί σελίδων ή υποσημειώσεις

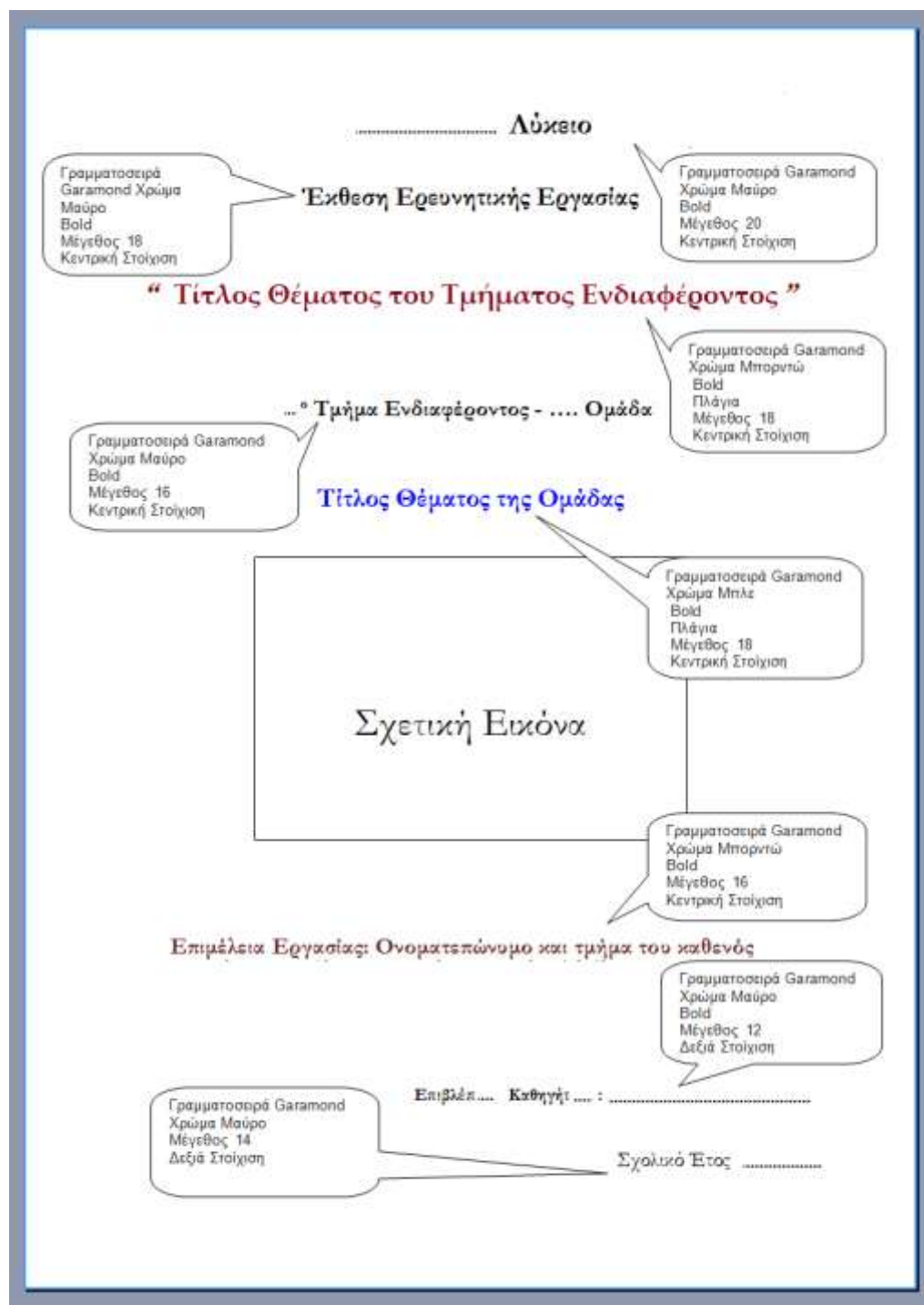
Ενότητα 2^η: Δομή της έκθεσης της Ερευνητικής Εργασίας

Η έκθεση μιας Ερευνητικής Εργασίας εργασίας συνήθως περιλαμβάνει τα εξής βασικά μέρη:

- 2.1 Εξώφυλλο
- 2.2 Περίληψη
- 2.3 Πίνακας Περιεχομένων
- 2.4 Πρόλογος
- 2.5 Εισαγωγή
- 2.6 Μεθοδολογία
- 2.7 Κύριο μέρος
- 2.8 Συμπεράσματα
- 2.9 Επίλογος
- 2.10 Βιβλιογραφία
- 2.11 Παράρτημα

2.1 Εξώφυλλο της Ερευνητικής Εργασίας

Κάθε ομάδα θα δημιουργήσει το δικό της εξώφυλλο που θα αφορά στο θέμα που έχει δεσμευτεί να αναπτύξει. Ένα δείγμα εξωφύλλου παρουσιάζεται πιο κάτω. Ως δείγμα επίσης μπορεί να θεωρηθεί και το εξώφυλλο του φυλλαδίου που κρατάτε.

2.2 Περίληψη και λέξεις κλειδιά

Η εργασία θα πρέπει να περιλαμβάνει μία περίληψη **100 - 250 λέξεων**, σε μια ενιαία παράγραφο και σε ξεχωριστή σελίδα.

Η Περίληψη αποτελεί ένα περιεκτικό, ολοκληρωμένο αυτοτελές κείμενο. Ένας από τους στόχους της περίληψης είναι ο αναγνώστης να μπορεί εύκολα και γρήγορα να διαπιστώσει κατά πόσο τον ενδιαφέρει η εργασία ή μέρη αυτής (μεθοδολογία, συμπεράσματα) (Ζαχαρής, 2008). Στην περίληψη εκτίθενται συνοπτικά το ερευνητικό πρόβλημα, τα κύρια σημεία της μεθοδολογίας, τα σημαντικότερα ευρήματα και συμπεράσματα. Παρόλο που η περίληψη προηγείται της έκθεσης γράφεται τελευταία αφού πρώτα έχουν ολοκληρωθεί όλες οι υπόλοιπες ενότητες. Ο προφανής λόγος είναι ότι η περίληψη είναι μια σύντομη μεν αλλά σφαιρική περιγραφή της εργασίας. **Συνιστάται η χρήση παρελθοντικού χρόνου κατά τη συγγραφή της περίληψης.**

Λέξεις Κλειδιά Keywords): Ακολουθούν την περίληψη μετά από μία κενή γραμμή. Αποτελούνται συνήθως από πέντε (5) το πολύ βασικούς όρους που χαρακτηρίζουν το περιεχόμενο της εργασίας (Ζαχαρής, 2008).

Γενικότερα μία περίληψη μπορεί να περιλαμβάνει εντελώς επιγραμματικά (Γσουκάτος, 2009):

Σκοπό: Το γενικό σκοπό που αφορά στο θέμα συνολικά (Ποιοι είναι οι λόγοι συγγραφής της εργασίας ή ποιος είναι ο κεντρικός στόχος ή οι στόχοι της συγκεκριμένης έρευνας που ανέδειξαν τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα που αναπτύσσονται στα πλαίσια μιας εργασίας).

Κύρια Ερευνητικά ερωτήματα: Γενική αναφορά στα θέματα-ερωτήματα που έχουν αναπτυχθεί στην έρευνα.

Σχεδιασμό/μεθοδολογία/ερευνητική προσέγγιση: Περίληψη της μεθόδου δηλαδή πως επιτυγχάνονται οι επιμέρους σκοποί της έρευνας. Σύντομη αναφορά στη μεθοδολογία και στην ερευνητική προσέγγιση και την οριοθέτησή τους (αναφορά σε συνεντεύξεις, εξορμήσεις, ταινίες, ερωτηματολόγια κ.α. που εξασφάλισαν υλικό για την ανάπτυξη του θέματος).

Ευρήματα: Αναφορά στα κύρια ευρήματα με ιδιαίτερη αναφορά στην ανάλυση των δεδομένων και τη συζήτηση των αποτελεσμάτων.

Περιορισμοί/Επιπτώσεις της έρευνας: Αν η εργασία είναι ερευνητική αναφέρονται οι περιορισμοί και οι επιπτώσεις της έρευνας και προτείνονται κατευθύνσεις περαιτέρω έρευνας.

Κοινωνικές επιπτώσεις (αν υπάρχουν): Αναφέρονται οι κοινωνικές επιπτώσεις της έρευνας συμπεριλαμβανομένων της κοινωνικής και περιβαλλοντικής ευθύνης των επιχειρήσεων.

Πρωτοτυπία/ αξία: Τι καινούριο προσφέρει η εργασία. Ποια είναι η αξία της έρευνας και για ποιους.

2.3 Πίνακας Περιεχομένων

Για να δημιουργήσει κάθε ομάδα το δικό της Πίνακα Περιεχομένων μπορεί να

χρησιμοποιήσει το παρακάτω Υπόδειγμα:

Πίνακας Περιεχομένων

	Σελίδες
Περίληψη (κοινή για όλα τα μέλη της ομάδας)	2
Περιεχόμενα (κοινά για όλα τα μέλη της ομάδας).....	3
Πρόλογος (κοινός για όλα τα μέλη της ομάδας).....	4
Ενότητα 1 ^η : Κύριο μέρος εργασίας (ξεχωριστό για κάθε μέλος της ομάδας)	
1.1 Τίτλος Υποθέματος και Ονοματεπώνυμο Μαθητή *.....	
1.1.1 Τίτλος 1 ^{ος} Υποενότητας του Υποθέματος	
1.1.2 Τίτλος 2 ^{ος} Υποενότητας του Υποθέματος	κ.λ.π.
1.2	κ.λ.π.
Συμπεράσματα	
Επίλογος	
Βιβλιογραφία	
Παράρτημα Προσωπικά Ημερολόγια – Ερωτηματολόγιο συνέντευξης κλπ.	

* Θα προστεθούν τόσα Υποθέματα όσοι είναι και οι μαθητές της κάθε ομάδας.

2.4 Πρόλογος

Ο πρόλογος της εργασίας πρέπει να αναπτυχθεί σε **ξεχωριστή σελίδα** να ξεκινάει με τη φράση «Η εργασία αυτή πραγματοποιήθηκε με την επίβλεψη των...και εντάσσεται στο πλαίσιο

1. Πού εντάσσεται η εργασία (ως μάθημα στο αναλυτικό πρόγραμμα της Α' ή της Β' Τάξης Λυκείου).
2. Τη Χρονική Περίοδο – Σχολικό Έτος που εκπονείται η Εργασία.
3. Τον Τίτλο του Θέματος του συγκεκριμένου Τμήματος Ενδιαφέροντος.
4. Σε ποιον ή ποιους κύκλους εμπίπτει το Θέμα:
 - α) κύκλος «Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες»
 - β) κύκλος «Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες και Τεχνολογία»
 - γ) κύκλος «Τέχνη και Πολιτισμός»
 - δ) κύκλος «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»
5. Τη συσχέτιση του Θέματος με διδασκόμενα μαθήματα (Ιστορία, Γεωγραφία, Θρησκευτικά, Λογοτεχνία, Μουσική, Καλλιτεχνικά, Φυσικές Επιστήμες, Πληροφορική - Νέες Τεχνολογίες).
6. Τους Επιβλέποντες καθηγητές.
7. Τα ονοματεπώνυμα των συντελεστών της εργασίας (συμμαθητών/τριών που αποτελούν την ομάδα).
8. Τα κριτήρια επιλογής του Θέματος (προσωπικά κριτήρια του κάθε μέλους της ομάδας).
9. Ποιο είναι το ενδιαφέρον του Θέματος της εργασίας από επιστημονική πλευρά και με ποιο τρόπο αναμένεται ότι θα συμβάλει η εργασία στην ανάπτυξη της επιστημονικής γνώσης (αναπτύσσεται μόνο από τις ομάδες που το περιεχόμενο της εργασίας τους το επιτρέπει).

- 10 Ποιο είναι το ενδιαφέρον του Θέματος της εργασίας από πρακτική πλευρά (αναπτύσσεται μόνο από τις ομάδες που το περιεχόμενο της εργασίας τους το επιτρέπει).
11. Ποια πρακτικά θέματα αντιμετωπίζονται, ποιοι ενδιαφέρονται για τα αποτελέσματά της και πως θα ωφεληθούν.
12. Ποια είναι τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί από κάθε μέλος της ομάδας (τα θέματα που έχουν επιλεγεί από κάθε μέλος για ανάπτυξη).
13. Ποιες είναι οι ενότητες και υποενότητες της εργασίας και τι περιλαμβάνει η καθεμία.

Ο Πρόλογος ολοκληρώνεται με τη φράση «Για τη συμβολή τους στη διεκπεραίωση της ευχαριστώ τους ...».

2.5 Εισαγωγή

Η εισαγωγή είναι πολύ σημαντικό τμήμα μιας εργασίας και είναι απαραίτητο να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στο κείμενό της. Το κείμενο της εισαγωγής πρέπει να είναι τέτοιο ώστε ο αναγνώστης να παραινείται να διαβάσει το κυρίως σώμα της εργασίας που ακολουθεί. Εισάγει τον αναγνώστη στο θέμα και το αντικείμενο της εργασίας. Περιλαμβάνει ορισμούς και ερμηνείες όρων, παραδοχές, συναφή θεωρητικά και ερευνητικά δεδομένα όπως παρουσιάζονται στη βασική βιβλιογραφία του υπό μελέτη θέματος. Τα παραπάνω στοιχεία τεκμηριώνονται από βιβλιογραφικές αναφορές που εμφανίζονται στο σώμα του κειμένου. Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτουν τα ερευνητικά ερωτήματα που καλείται να απαντήσει η εργασία, τα οποία διατυπώνονται στο τέλος αυτής της ενότητας. **Συνιστάται η χρήση παρελθοντικού χρόνου κατά τη συγγραφή της εισαγωγής.**

Η εισαγωγή της εργασίας σας πρέπει να αναφέρει (Τσουνάτος, 2009):

1. Ποιο είναι το επιστημονικό πεδίο με το οποίο ασχολείται η εργασία. Τι ακριβώς είναι η εργασία.
2. Ποια είναι τα βασικά αντικείμενα με τα οποία ασχολείται η εργασία.
3. Πώς ορίζονται και ερμηνεύονται οι βασικοί επιστημονικοί όροι.
4. Τι έχει γίνει από άλλους πάνω στο συγκεκριμένο θέμα συνολικά, καθώς και στις υποενότητες του.
5. Ποια προβλήματα παραμένουν είτε ανοιχτά, είτε αξίζουν περεταίρω διερεύνησης ή ανάλυσης.
6. Ποιος είναι ο στόχος της εργασίας.
7. Αναμενόμενα οφέλη (και προσωπικά οφέλη) από τη μελέτη του αντικειμένου.

2.6 Μεθοδολογία

Σκοπός αυτής της υποενότητας είναι να περιγράψει με ακρίβεια τον τρόπο με τον οποίο διενεργήθηκε η έρευνα. Ενημερώνει τον αναγνώστη για **το τι έγινε** και **το πώς έγινε**. Θα πρέπει να αναφερθούν όλα τα απαραίτητα στοιχεία ώστε να μπορεί κάποιος άλλος ερευνητής να αναπαραγάγει τη συγκεκριμένη έρευνα αν χρειαστεί. Περιγράφονται οι αρχές της μεθοδολογίας της εργασίας και γίνεται αναφορά στα υπό εξέταση στοιχεία και στις

χρησιμοποιούμενες μεθόδους (βιβλιογραφική έρευνα, διαδικτυακή έρευνα, συνεντεύξεις, στατιστική έρευνα/εργαλεία, μελέτες περίπτωσης, πειράματα, κλπ). Εάν η εργασία συμπεριλαμβάνει ερωτηματολόγια χωρίζεται συνήθως σε: α) Συμμετέχοντες, β) Εργαλεία, γ) Σχεδιασμός της έρευνας και δ) Διαδικασία. Συχνά οι ερευνητές συνδυάζουν το σχεδιασμό και τη διαδικασία σε μια ενότητα (Φιλοσοφική σχολή/Τμήμα Ψυχολογίας, 2010).

Συμμετέχοντες

1. Το δείγμα πρέπει να περιγράφεται επαρκώς και να είναι αντιπροσωπευτικό του υπό μελέτη πληθυσμού.
2. Πρέπει να αναφέρονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος όπως φύλο, ηλικία, εθνικότητα, κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, κτλ.
3. Πρέπει να περιγράφεται πως επελέγησαν τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα και τον τρόπο με τον οποίο τοποθετήθηκαν στην αντίστοιχη ομάδα.
4. Να αναφέρεται επίσης αν κάποια άτομα αποχώρησαν κατά τη διάρκεια της έρευνας και σε περίπτωση ερωτηματολογίων πόσα έμειναν αναπάντητα ή δεν επιστράφηκαν.

Εργαλεία

1. Στην ενότητα αυτή περιγράφονται τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα και η λειτουργία τους.
2. Πρέπει να περιγράφονται τα εργαλεία αλλά όχι ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιήθηκαν.

Σχεδιασμός της έρευνας

1. Περιγράφεται η ερευνητική στρατηγική, οι ανεξάρτητες μεταβλητές με τα επίπεδα τους και οι εξαρτημένες μεταβλητές.
2. Περιγράφεται η κατανομή των συμμετεχόντων σε ομάδες και οποιεσδήποτε διαδικασίες ελέγχου χρησιμοποιήθηκαν.

Διαδικασία

1. Περιγράφει την εκτέλεση της έρευνας βήμα προς βήμα.
2. Αναφέρονται οι οδηγίες που δόθηκαν στους συμμετέχοντες και ο τρόπος χορήγησης τους.
3. Αποφεύγονται περιττές πληροφορίες, για παράδειγμα τι καιρό έκανε όταν διενεργούνταν η έρευνα, εκτός εάν αυτό έχει άμεση σχέση με την έρευνα.

Συνιστάται η χρήση παρελθοντικού χρόνου κατά τη συγγραφή της μεθοδολογίας.

2.7 Κύριο μέρος εργασίας

Το κύριο μέρος της εργασίας αναφέρεται στην περιγραφή των υποθεμάτων. **Κάθε ομάδα έχει την ευθύνη της συγγραφής των υποθεμάτων με τα οποία ασχολήθηκαν τα μέλη της.** Όλα τα υποθέματα πρέπει να έχουν **την ίδια δομή** (Αγγελίδης κ.α. 2012).

Κάθε συγγραφή υποθέματος ξεκινά με μικρή εισαγωγή και ακολουθούν οι αντίστοιχες υποενότητες:

- 1η Περιγραφική (πραγματολογικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν).
- 2η Ερμηνευτική (θα ερμηνεύει το «γιατί» και το «πώς» των γεγονότων και των καταστάσεων εντοπίζοντας αξίες, αλληλεξαρτήσεις, αλληλεπιδράσεις).

3η Κριτική (αξιολογική κρίση των μαθητών απέναντι σε αξίες, αντιλήψεις, πρακτικές, σε δομές, πρόσωπα και ομάδες).

4η Αυτοκριτική (αυτοκριτικός στοχασμός των μαθητών απέναντι στο ζήτημα που διερεύνησαν και στον ίδιο τους τον εαυτό ως ερευνητή και στην ομάδα ως ομάδα ερευνητών).

5η Συμπεράσματα & προτάσεις που στην ουσία δηλώνουν προσδοκίες των μαθητών και τις δράσεις που επιθυμούν να θέσουν σε ενέργεια).

Στη συγκεκριμένη εργασία που αφορά στο «μάθημα» με τίτλο «Ερευνητικές Εργασίες» τα συμπεράσματα και οι προτάσεις μπορούν να αναφερθούν σε ξεχωριστή υποενότητα και θα αφορούν σε όλη την ομάδα.

2.8 Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα πρέπει να «απαντούν» στα ερωτήματα και στους στόχους που έχουν τεθεί στην Εισαγωγή. Δεν είναι μία σύνοψη όσων ήδη έχουν γραφτεί όπως είναι η περίληψη (Ιόνιο Παν/μιο Τμήμα Τεχνών Ήχου & Εικόνας, 2009).

Τα συμπεράσματα, λόγω της δυσκολίας τους, συνιστάται να γράφονται μετά την ολοκλήρωση της πρώτης, τουλάχιστον, μορφής της εργασίας και πρέπει να περιέχουν:

1. Αναφορά στον τίτλο και στη σημασία του θέματος.
2. Υπενθύμιση των ερωτημάτων που έχουν τεθεί.
3. Συμπεράσματα/απαντήσεις σχετικά με τα ερωτήματα της έρευνας.
4. Αξιολόγηση για το κατά πόσο επιτεύχθηκαν οι στόχοι της εργασίας.

2.9 Επίλογος

Ο επίλογος γράφεται στο τέλος **δεν αριθμείται** και περιλαμβάνει (Τ.Ε.Ι. Αθήνας, 2011):

1. Εκτίμηση αν από τα αποτελέσματα της εργασίας διαφαίνεται ότι χρειάζεται συμπληρωματική έρευνα στην θεματική περιοχή της εργασίας.
2. Περιορισμούς δηλαδή καταγραφή αδυναμιών που παρουσιάστηκαν στην παρούσα έρευνα.
3. Προτάσεις για όποια μελλοντική έρευνα για να επιτευχθεί μία σε βάθος ολοκλήρωση του θέματος της Εργασίας.

Πολλές φορές δεν αναφέρουμε στην εργασία μας ξεχωριστά τα παραπάνω αλλά τα ενσωματώνουμε στην υποενότητα Συμπεράσματα.

2.10 Βιβλιογραφία

Ο εντοπισμός, η καταγραφή, η ταξινόμηση και η αποτίμηση της βιβλιογραφίας πάνω στο υπό διερεύνηση θέμα είναι μια από τις σημαντικές φάσεις της εκπόνησης μιας εργασίας.

Για την ανεύρεση της βιβλιογραφίας της εργασίας χρησιμοποιούμε καταλόγους βιβλιοθηκών, βάσεις δεδομένων, καταλόγους εκδοτών, μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο, εγκυκλοπαιδικές εκδόσεις κ.α. Μια από τις πιο σημαντικές μορφές εστιασμένης βιβλιογραφικής αναζήτησης γίνεται με λέξεις – κλειδιά (keywords) (Δαφέρμος & Τσαούσης, 2012).

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι που καταγράφουμε τις πηγές από τις οποίες αντλούμε υλικό για την εργασία μας και διάφορα συστήματα βιβλιογραφικών αναφορών που δίνουν τη δυνατότητα

να παρουσιάζεται η βιβλιογραφική πληροφορία. Ο εκάστοτε «συγγραφέας» επιλέγει τον τρόπο που θα παρουσιάσει τις βιβλιογραφικές αναφορές ή ακολουθεί τις οδηγίες που του δίνονται.

Τέλος, ακόμα και η άντληση στοιχείων από το διαδίκτυο θα πρέπει να επισημαίνεται και να παραθέτεται ως παραπομπή διαφορετικά τίθεται θέμα λογοκλοπής.

Στο πλαίσιο του μαθήματος «Ερευνητικές Εργασίες» ένας απλός τρόπος παράθεσης των βιβλιογραφικών αναφορών είναι να παρατίθενται στην ενότητα «Βιβλιογραφία» χωρίς αρίθμηση ή τελείες (bullets) παρά μόνο ταξινομημένες αλφαβητικά, πρώτα οι ελληνικές και έπειτα οι ξενόγλωσσες αναφορές, ως μία λίστα από πηγές οι οποίες αν και μελετήθηκαν και συνέβαλαν στη δημιουργία άποψης για το θέμα, τελικά μπορεί και να μην χρησιμοποιήθηκαν άμεσα στην εργασία.

Η λίστα των βιβλιογραφικών αναφορών θα πρέπει να είναι πλήρης και να περιέχει όλα τα στοιχεία κάθε αναφοράς, ονόματα συγγραφέων, χρονολογία, αριθμούς σελίδων και τόμων (για εργασίες σε περιοδικά, σε πρακτικά και σε κεφάλαια βιβλίων), πόλη έκδοσης και εκδοτικό οίκο (για βιβλία) και πλήρη διεύθυνση (URL) αν πρόκειται για διεύθυνση ιστοσελίδας.

Η ενότητα «Βιβλιογραφία» δεν αριθμείται.

Γενικά μπορεί να ακολουθηθεί η παρακάτω μορφή:

Βιβλία:

Επώνυμο και αρχικό ονόματος συγγραφέα. (Χρονολογία έκδοσης). Τίτλος του έργου.

Τόπος έκδοσης: εκδόσεις.

Λήμμα σε λεξικό εγκυκλοπαίδεια:

Τίτλο λήμματος. (Χρονολογία έκδοσης). Όνομα εγκυκλοπαίδειας (Τόμος σελ.).

Τόπος έκδοσης: εκδόσεις

Πηγές του Διαδικτύου:

Όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες (συγγραφέα, ημερομηνία, τίτλο κτλ). Ημερομηνία πρόσβασης στη συγκεκριμένη σελίδα και το URL, δηλαδή η διεύθυνση της ιστοσελίδας.

Πρακτικά συνεδρίων:

Επώνυμο (ή επώνυμα) και αρχικό ονόματος συγγραφέα. (Χρονολογία έκδοσης). Τίτλος του έργου. Όνομα συνεδρίου (σελ.). Τόπος που έλαβε χώρα το συνέδριο

Ταινίες ή Βίντεο:

Δημιουργό και Τίτλο ταινίας κλπ.

2.11 Παράρτημα

Στο Παράρτημα εισάγονται όλοι εκείνοι οι πίνακες, οι εικόνες, οι χάρτες, τα ερωτηματολόγια, αποτελέσματα πειραμάτων, βίντεο, φωτογραφίες, καλλιτεχνικό έργο, λίστα συντομογραφιών κ.λπ., που χρησιμοποιήθηκαν στην εργασία, αλλά δεν κρίθηκε σκόπιμο να παρατεθούν στο κύριο σώμα του κειμένου. Κάθε ένα παράρτημα έχει τίτλο (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: <τίτλος>).

Ενότητα 3^η : Χαρακτηριστικά γραφής Ερευνητικής Εργασίας

Τα χαρακτηριστικά που πρέπει να διακρίνουν μία γραπτή εργασία είναι η συντομία (οικονομία στο λόγο), η σαφήνεια, η ακρίβεια και η επαρκής τεκμηρίωση (Ιόνιο Παν/μιο Τμήμα Τεχνών Ήχου & Εικόνας, 2009).

Συντομία (οικονομία στο λόγο)

Πρέπει να αποφεύγονται περιττές εκφράσεις-προτάσεις. Κάθε πρόταση πρέπει να δίνει συγκεκριμένη πληροφορία η οποία να τεκμηριώνεται με επιχειρήματα, σχόλια ή παραδείγματα.

Η οικονομία στο λόγο επιτυγχάνεται όταν ο συγγραφέας έχει επεξεργαστεί κριτικά τις πληροφορίες που έχει συλλέξει και δεν έχει κάνει απλή συρραφή πληροφοριών που έχει αντλήσει, είτε από το διαδίκτυο, είτε από κάποιο βιβλίο, είτε από οποιαδήποτε άλλη πηγή.

Επίσης προϋποθέτει και ευχέρεια στη χρήση του λόγου.

Σαφήνεια

Η σαφήνεια επιτυγχάνεται όταν η συντακτική δομή των προτάσεων είναι απλή, οι προτάσεις είναι μικρές, και δίνονται, όπου χρειάζεται, παραδείγματα.

Ακρίβεια

Η ακρίβεια επιτυγχάνεται όταν αποφεύγονται γενικόλογες εκφράσεις, όπως «πράγμα», «κάτι» κλπ. και όταν γίνεται χρήση συγκεκριμένων όρων και ειδικά της αντίστοιχης επιστημονικής ορολογίας.

Επαρκής Τεκμηρίωση

Οι θέσεις που αναφέρονται στο κείμενο πρέπει να τεκμηριώνονται: με λεκτικά επιχειρήματα ως αποτέλεσμα λογικής επιχειρηματολογίας (επαγωγής, απαγωγής εις άτοπον κ.λ.π). ή με εικόνες, με παραδείγματα ή συγκεκριμένες πληροφορίες και με παραπομπές στη βιβλιογραφία.

Γενικές Παρατηρήσεις

Επίσης να αποφεύγετε τη χρήση λέξεων αργιό και την υπερβολική χρήση προσωπικών αντωνυμιών, όπως εγώ, εμένα, κτλ.

Να μην χρησιμοποιούνται απόστροφοι για τη συντόμευση των λέξεων, για παράδειγμα μπορούμε να γράψουμε «από την» αντί για «απ' την».

Εάν χρησιμοποιούνται τα λόγια ή οι ιδέες κάποιου, πρέπει να αναφέρονται με ακρίβεια τα βιβλιογραφικά στοιχεία της πηγής. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να γίνει αυτό, τόσο μέσα στο κείμενο (APA, 2001, σελ. 207-214), όσο και στη 'Βιβλιογραφία' (APA, 2001, σελ. 215-281).

Συμπεράσματα

Όπως αποδείχτηκε από τη βιβλιογραφική έρευνα, μια ερευνητική εργασία δεν γράφεται με βάση την προσωπική αντίληψη του συγγραφέα της. Προκειμένου να γράψει κάποιος μια πρωτότυπη εργασία, πρέπει να μελετήσει όσο περισσότερο γίνεται για το τι έχει γραφεί σχετικά με το αντικείμενο που εξετάζει και πρόκειται να παρουσιάσει. Επίσης πρέπει να

ακολουθεί κανόνες που θέσπισε η παγκόσμια επιστημονική κοινότητα. Οι κανόνες αυτοί αφορούν στη **Μορφή**, στη **Δομή** καθώς και στα **Χαρακτηριστικά Γραφής Επιστημονικού Κειμένου** (στην προκειμένη περίπτωση Ερευνητικής Εργασίας). Η βιβλιογραφική έρευνα έδειξε ότι υπάρχουν διάφορες παραλλαγές των κανόνων-οδηγιών τόσο για τη μορφή όσο και για τη δομή μιας εργασίας με παρόμοια φιλοσοφία.

Η εμπειρία των μαθητών της Α' και της Β' Λυκείου δεν τους επιτρέπει να γνωρίζουν αυτούς τους κανόνες. Παρόλα αυτά η νέα διακριτή ενότητα του Προγράμματος Σπουδών στο Λύκειο με τίτλο «Ερευνητικές Εργασίες» έχει σαν σκοπό να εισάγει τους μαθητές στον κόσμο της επιστημονικής έρευνας της οποίας ένα από τα πιο σημαντικά στάδια είναι το τελευταίο, δηλαδή η καταγραφή των αποτελεσμάτων της έρευνας αυτής σε μια έκθεση η οποία αναρτάται στο διαδίκτυο.

Στο παρόν φυλλάδιο μέσα από τη βιβλιογραφική έρευνα που αφορούσε πανεπιστημιακούς οδηγούς για πτυχιακές εργασίες, διατριβές, κλπ., έγινε προσπάθεια να αποτυπωθούν κανόνες που να είναι προσαρμοσμένοι στο επίπεδο των μαθητών του Λυκείου οι οποίοι και αναπτύχθηκαν στις αντίστοιχες ενότητες της εργασίας.

Αυτό το φυλλάδιο αποτελεί για τους μαθητές ένα συνοπτικό οδηγό για τη συγγραφή της ερευνητικής τους εργασίας.

Η ίδια η εργασία, όπως έχει αναφερθεί, αποτελεί αυτοαναφορικό παράδειγμα και θα συμβάλει ακόμη περισσότερο στην κατανόηση των οδηγιών και των κανόνων για τη συγγραφή μιας ερευνητικής εργασίας.

Επίλογος

Στο παρόν εγχειρίδιο έγινε μια προσπάθεια να εξηγήσουμε τη μορφή και τη δομή καθώς και τα χαρακτηριστικά της γραφής που πρέπει να έχει μια ερευνητική εργασία στη γραπτή της μορφή. Όπως ήδη έχει αναφερθεί η προσπάθεια αυτή βασίστηκε σε βιβλιογραφική έρευνα. Παραθέτει βασικά χαρακτηριστικά συγγραφής εργασιών.

Με τον τρόπο συγγραφής επιστημονικών εργασιών έχουν ασχοληθεί επιστήμονες τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα (APA, Gelfand, Harold, Howard, Sharp, Θεοφιλίδης, Λατινόπουλος, Ρούσσος κλπ) . Για περαιτέρω εμβάθυνση μπορεί να ανατρέξει κανείς τόσο στις προαναφερθείσες πηγές όσο και σε άλλες παρόμοιες.

Βιβλιογραφία

Αγγελίδης, Ζ., Αναστασιάδου, Α., Δανιηλίδου, Ε., Κοτίνη, Ι., Παπαδάκη Α. & Τσιγγίλης, Ν. (2012). Η διδασκαλία της Ερευνητικής Εργασίας στο Λύκειο. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων Πολιτισμού και Αθλητισμού. Ανακτήθηκε 20/02/2013, από τη διεύθυνση http://vaigaiou.pde.sch.gr/portal/files/_Yliko/Odhgies%20Project.pdf

Δαφέρμος, Μ. & Τσαούσης, Ι. (2012). Οδηγός Συγγραφής Διπλωματικών Εργασιών και Διδακτορικών Διατριβών (σελ. 7). Ανακτήθηκε 20/11/2012, από τη διεύθυνση http://www.psychology.uoc.gr/files/items/6/682/odigos_syggrafis_diplomatikon_ergasion_teliko

.pdf

Ζαχαρής, Γ. (2008). Προδιαγραφές – Οδηγός σύνταξης πτυχιακών εργασιών (σελ. 4-12). Ανακτήθηκε 7/12/2012, από τη διεύθυνση <http://www.mathlab.upatras.gr/>

Θεοφικίδης, Χ. (2002). Η συγγραφή επιστημονικής εργασίας: Από τη θεωρία στην πράξη. Αθήνα: Εκδόσεις Δαρδανός.

Κανονισμός εκπόνησης Διπλωματικής εργασίας (2010). Φιλοσοφική Σχολή / Τμήμα Ψυχολογίας (σελ. 9). Ανακτήθηκε 8/12/2012, από τη διεύθυνση <http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDEQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.psy.auth.gr>

Λατινόπουλος, Π. (2010). Τα πρώτα βήματα στην έρευνα: Ένας χρηστικός οδηγός για νέους ερευνητές. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Οδηγός για την Συγγραφή Εργασιών (2009). Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας. Ανακτήθηκε 20/11/2012, από τη διεύθυνση <http://avarts.ionio.gr>

Ρούσσο, Π., (2012). Σύντομος Οδηγός Συγγραφής Ερευνητικής Έκθεσης. Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας. Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τ.Ε.Ι. Αθήνας, (2011). Οδηγίες για την εκπόνηση και συγγραφή πτυχιακής εργασίας (σελ. 9). Ανακτήθηκε 16/01/2013, από τη διεύθυνση <http://www.google.gr/url>

Τσουνάτος, Ε. (2009). Σύντομες οδηγίες εκπόνησης και συγγραφής εργασιών. ΤΕΙ Κρήτης Παράρτημα Αγίου Νικολάου (σελ. 1-10). Ανακτήθηκε 16/12/2012, από τη διεύθυνση http://www.finance.teicrete.gr/files/docs/downloads/exercise_writing_guide.pdf

American Psychological Association. (2010). The publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington: APA.

Gelfand, Harold (1993), Mastering Apa Style: Student workbook and training guide, American Psychological Association.

Howard, K., & Sharp, J. (1998). Η επιστημονική μελέτη (μτφρ. Β. Νταλάκου). Αθήνα: Gutenberg.